

Центральноукраїнський національний технічний університет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Андрій КИРИЧЕНКО

” 08 ” 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОКС10.ФІНАНСИ

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

(назва спеціалізації)

Факультет економічний

(назва факультету)

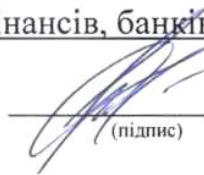
2025 – 2026 навчальний рік

Розробник: Подплетній Валерій Володимирович, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, кандидат економічних наук, доцент
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Проект робочої програми схвалено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Протокол від «28» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

(підпис) Володимир СИБІРЦЕВ
(прізвище та ініціали)

Декан факультету економічний

(підпис) Наталія ШАЛІМОВА
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 10	Галузь знань: 07 Управління та адміністрування	Професійної підготовки	
Загальна кількість годин – 300	Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Освітньо-професійна програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»	Рік підготовки	
		2-й	2-й
		Семестр	
		3-й, 4-й	3-й, 4-й
Тижневих годин навчання: аудиторних – 3,5 самостійної роботи студента – 5,9	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		64 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		48 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		188 год.	290 год.
		Вид контролю	
залік /екзамен			

Мова навчання: українська

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Фінанси» є вивчення сукупності фінансових відносин, які опосередковують розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту на макро-, мезо- і мікрорівнях. Ці знання необхідні майбутньому фахівцеві, щоб об'єктивно оцінювати економічні процеси, які відбуваються в суспільстві, розуміти сутність і тенденції розвитку фінансових відносин та їх особливості у сфері державних фінансів і фінансів господарських одиниць, уміти розробляти й вирішувати актуальні питання теорії і практики розбудови фінансової політики держави. Вивчення теоретичних основ фінансових відносин дає змогу досить швидко опанувати зміни, які відбуваються у фінансовій практиці.

Завдання дисципліни полягає у:

- теоретичній і практичній підготовці здобувачів з основ правильного розуміння закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів господарювання, домогосподарств, застосування цих закономірностей у практиці фінансової роботи;
- з'ясування ролі фінансів в економічній перебудові суспільства на шляху розвитку ринкової інфраструктури;
- визначення сукупності заходів щодо забезпечення використання фінансів як важелів економічної політики держави.

Передумови для вивчення дисципліни (структурно-логічна схема підготовки фахівця): враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна вивчається після викладання наступних дисциплін: основи економічної теорії, євроінтеграція та розвиток фінансів, цифрові технології у фінансах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

Інтегральну компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності

Загальні компетентності

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

Спеціальні компетентності

СК01 Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування)

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування)

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сутнісна природа фінансів, основи розвитку фінансової науки, фінансової політики та фінансового права

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Сутність фінансів. Причина появи фінансів. Фінанси як економічна та історична категорія. Фінанси і гроші. Фінанси та інші економічні категорії. Суб'єкти фінансових відносин. Об'єкт розподілу фінансів – ВВП. Ознаки фінансів як економічної категорії. Призначення фінансів. Розподільча і контрольна функції фінансів. Об'єкти та суб'єкти розподілу у фінансах. Стадії розподілу. Форми фінансового контролю. Сутність категорії «фінансова система». Фінансова система за внутрішньою будовою та організаційною структурою. Сфери та ланки фінансової системи. Принципи побудови фінансової системи. Органи управління та фінансові інститути фінансової системи України. Предмет фінансової науки. Мета фінансової науки. Методи пізнання фінансового життя.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів

Точки зору на походження терміну «фінанси». Передумови виникнення фінансів. Еволюції обміну. Основні ознаки держави. Причини появи фінансів. Обставини виникнення фінансів як історичної категорії. Еволюція розуміння фінансів. Виникнення основних понять фінансів. Зміна сутності та змісту фінансів у XIX-XX столітті. Особливості історичного розвитку фінансів у різних суспільно-економічних формаціях та державах.

Тема 3. Фінансова політика і фінансове право

Поняття фінансового права. Предмет фінансового права та його ознаки. Метод правового регулювання в фінансовому праві. Система фінансового права. Зміст загальної та особливої частин фінансового права. Галузь фінансового права. Основні галузі фінансового права та їх особливості: бюджетне право, податкове право, банківське право, страхове фінансове право та інші. Джерела фінансового права та фінансове законодавство. Фінансово-правові акти та їх класифікація. Фінансово-правова норма: сутність, загальні ознаки та особливості. Фінансові правовідносини: сутність та особливості. Фінансова політика: сутність та завдання. Взаємозв'язок та відмінності між категоріями „фінанси” та „фінансова політика”. Історичний розвиток теоретичних положень щодо фінансової політики. Основні положення наукових концепцій: класичної політекономії, кейнсіанської теоретичної концепції, неокласичного напрямку економічної теорії, марксистсько-ленінської теорії. Основні складові та напрямки фінансової політики. Фінансовий механізм: сутність, призначення, характеристики та складові елементи. Фінансове планування та його методи. Фінансове регулювання.

Змістовий модуль 2. Загальнодержавні фінанси

Тема 4. Податки. Податкова система

Економічна сутність податків і зборів. Податки як економічна та історична категорія, як правовий феномен. Суспільний зміст і матеріальна основа податків. Історія виникнення та сучасний стан оподаткування. Історичні періоди розвитку теорії податків та оподаткування. Подвійне походження податків. Податки в стародавньому світі. Податки в Середньовіччі. Новітня податкова наука. Періоди розвитку податкової системи. Класифікація податків та зборів. Класифікація за економічним змістом об'єкта оподаткування: податки на доходи, на майно, на споживання. Податки залежно від рівня державних структур, що їх встановлюють: загальнодержавні і місцеві. Класифікація податків за формою оподаткування: прямі (особисті і реальні) і непрямі (універсальні і специфічні акцизи) податки. Класифікація податків за способом стягнення; за співвідношенням між ставкою податку та величиною об'єкта оподаткування; за суб'єктами оподаткування; за напрямком використання. Функції податків та їх характеристика. Фіскальна функція податків. Регулююча функція податків. Інші функції податків. Податкова система України: сутність, нормативне регулювання. Принципи побудови системи оподаткування. Система органів податкової служби. Елементи системи оподаткування: суб'єкт (платник) податку, об'єкт оподаткування, одиниця оподаткування, податкова ставка і інші. Досвід зарубіжних країн в побудові податкової системи. Структура податкових систем. Фіскальна політика. Досвід США, Німеччини. Податкова політика України. Основні завдання податкової політики. Типи податкової політики. Принципи податкової політики. Стратегічні напрямки податкової політики. Етапи розвитку податкової політики України. Сучасні проблеми реалізації податкової політики. Шляхи реформування системи оподаткування в Україні. Сучасні недоліки системи оподаткування. Заходи удосконалення оподаткування.

Тема 5. Бюджет. Бюджетна система

Характеристики поняття «бюджет». Особливості бюджету як економічної категорії. Суспільне призначення бюджету. Функції бюджету: розподільча і контрольна. Правова характеристика бюджету. Бюджет як фінансовий план. Бюджет за матеріальним змістом. Бюджетний механізм. Сутність бюджетної системи. Особливості її побудови. Бюджетний устрій. Складові бюджетної системи України. Нормативне регулювання бюджетної системи в Україні. Поняття зведеного бюджету. Принципи бюджетної системи України. Сутність бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу в Україні. Стадії бюджетного процесу. Бюджетне планування, його завдання та процедура. Касове виконання бюджету. Казначейська система виконання бюджету. Державні доходи і доходи бюджету. Державні видатки і видатки бюджету. Форми прояву та матеріальне втілення доходів бюджету. Джерела доходів бюджету. Класифікація доходів бюджету. Якісна та кількісна характеристика видатків бюджету. Класифікація видатків.

Тема 6. Бюджетний дефіцит

Поняття стану бюджетного фонду та дефіциту бюджету. Соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту. Джерела фінансування дефіциту бюджету та їх класифікація. Методи обмеження та шляхи скорочення дефіциту бюджету.

Тема 7. Державний кредит

Сутність державного кредиту та причини його необхідності. Особливості державного кредиту. Обставини ефективності державного кредиту. Джерела погашення державних позик. Функції державного кредиту: розподільча і контролююча. Форми державного кредиту. Класифікація державної позики. Зміст та сутність державного боргу. Класифікація державного боргу. Боргова безпека держави. Основні показники державного боргу в зарубіжних країнах. Управління державним кредитом. Основні елементи та методи управління державним боргом.

Тема 8. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання

Сутність місцевих фінансів. Вчення про місцеві фінанси та його генезис. Правове забезпечення функціонування місцевих фінансів. Передумови виникнення місцевих фінансів. Риси місцевих фінансів. Характеристика фінансових відносин, що виникають у сфері місцевих фінансів. Функції місцевих фінансів. Теорії місцевих фінансів. Система складових місцевих фінансів: видатки, доходи, способи формування доходів, місцеві фінансові інститути, суб'єкти, об'єкти, взаємовідносини між суб'єктами. Сфери місцевих фінансів. Роль місцевих фінансів у забезпеченні розвитку регіону. Основні форми впливу місцевих фінансів на економіку і соціальну сферу держави. Проблеми сучасного етапу розвитку місцевих фінансів в Україні. Місцевий бюджет як фінансовий план. Види місцевих бюджетів. Доходи місцевих бюджетів та їх джерела. Видатки місцевих бюджетів та їх класифікація згідно принципу субсидіарності. Зміст та призначення бюджетних повноважень. Сутність та інструменти реалізації бюджетного федералізму. Міжбюджетні відносини та їх види. Мета та механізми регулювання міжбюджетних відносин. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості. Види міжбюджетних трансфертів. Вертикальні фіскальні дисбаланси та способи їх усунення. Горизонтальний фіскальний дисбаланс. Фінансове вирівнювання. Причини запровадження в Україні фінансового вирівнювання. Зарубіжний досвід фінансового вирівнювання. Напрямки удосконалення збалансованості місцевих бюджетів.

Змістовий модуль 3. Характеристика ланок фінансової системи

Тема 9. Страхування та страховий ринок

Сутність страхування. Виникнення страхування. Необхідність страхування. Страхування як економічна категорія. Ознаки страхування. Особливості економічних відносин страхування. Функції страхування: формування

спеціалізованого страхового фонду грошових коштів; відшкодування збитку і особисте матеріальне забезпечення громадян; попередження страхового випадку і мінімізація збитку. Економічний зміст та особливості майнового страхування. Сутність особистого страхування. Страховий ринок. Об'єктивна основа розвитку страхового ринку. Первинна ланка страхового ринку. Функції страхового ринку. Класифікація страхового ринку. Учасники страхового ринку. Страхова послуга. Асортимент страхового ринку. Внутрішня система та зовнішнє оточення страхового ринку. Страхова система. Події страхування в сільському господарстві. Майнове страхування та його особливості. Особисте страхування, його особливості та види. Страхування відповідальності: поняття, особливості. Види відповідальності. Медичне страхування: особливості, механізм, інституційна структура. Обов'язкове та добровільне медичне страхування.

Тема 10. Фінанси суб'єктів господарювання

Поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації. Класифікація суб'єктів господарювання. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва (підприємств) реального сектору економіки. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва – фінансових установ. Фінанси організацій і установ, створених органами виконавчої влади. Фінанси некомерційних організацій – об'єднань громадян. Фінансова діяльність підприємців–фізичних осіб.

Тема 11. Фінанси домогосподарств

Сутність домогосподарства, взаємозв'язок з поняттям «сім'я». Функції домогосподарства. Заощадження домогосподарств, їх класифікація. Чинники, які впливають на розмір заощаджень. Фінансові ресурси домогосподарства. Фактори, що впливають на розмір фінансових ресурсів домогосподарств. Доходи домогосподарства, їх складові та фактори. Види доходів домогосподарств: грошові, загальні і сукупні. Заробітна плата як основна складова доходів домогосподарства. Фактори, які визначають розмір заробітної плати. Мінімальна заробітна плата. Функції заробітної плати. Прожитковий мінімум. Доходи від власності. Трансфертні платежі. Підприємницький дохід. Доходи від індивідуальної трудової власності. Витрати домогосподарств та їх складові. Класифікація споживчих видатків домогосподарств. Бюджет домогосподарства. Диференціація доходів населення. Крива Лоренца. Бідність. Абсолютна та відносна бідність. Лінія бідності. Особливості фінансів домогосподарств в США, Японії, Німеччині.

Тема 12. Фінансовий ринок

Фінансовий ринок та його сутність. Його призначення. Роль фінансового ринку в забезпеченні кругообороту ресурсів, продуктів і доходів. Призначення фінансових ринків. Головна функція фінансового ринку. Попит на фінансовому ринку. Пропозиція на фінансовому ринку. Ефект заміщення. Ефект доходу. Складові фінансового ринку. Канал прямого фінансування. Посередницькі канали. Інституціональна структура фінансового ринку. Інструменти фінансового ринку.

Особливості інструментів власності, інструментів позики та похідних інструментів. Дохідність фінансових інструментів. Інструменти з фіксованим та плаваючим доходом. Функціональна структура фінансових ринків. Інституціональна структура фінансових ринків. Функції фінансового ринку. Грошовий ринок: сутність, особливості, об'єкт, суб'єкти та механізм. Інструменти грошового ринку. Основні суб'єкти грошового ринку. Механізм регулювання грошового ринку. Попит та пропозиція на гроші. Модель ринку грошей. Складові грошового ринку, їх функції. Особливості облікового ринку. Величина облікової ставки. Валютний ринок. Валюта. Класифікація валютного ринку за територіальним розміщенням. Функції валютного ринку. Класифікація суб'єктів валютного ринку. Характерні риси та функції суб'єктів валютного ринку. Конвертованість та її види. Види валют за конвертованістю. Валютні обмеження. Валютний курс. Котирування валюти. Кроскурс. Валютний арбітраж. Основні інструменти валютного ринку. Класифікація міжнародних розрахунків. Поділ валютного ринку за суб'єктами. Значення валютного ринку. Економічна сутність ринку капіталу. Значення ринку капіталу. Склад ринку капіталу з точки зору джерел залучення коштів. Первинний та вторинний ринок. Біржовий та позабіржовий ринок. Учасники ринку капіталу. Фондовий ринок. Узгодження понять „фінансовий ринок”, „ринок цінних паперів”, „грошовий ринок”, „ринок капіталів”, „фондовий ринок”. Функції фондового ринку. Інструменти фондового ринку. Цінні папери. Види цінних паперів. Облігації. Акції. Індикатори фондового ринку: індекси та рейтинги. Кредитний ринок. Його функції. Кредитні важелі. Об'єкти кредитування. Банки як основні учасники кредитного ринку.

Змістовий модуль 4. Управління фінансами, фінансова безпека держави, розвиток світових фінансів

Тема 13. Фінансовий менеджмент

Сутність фінансового менеджменту. Мета фінансового менеджменту. Система основних задач, спрямованих на реалізацію головної мети фінансового менеджменту. Функції фінансового менеджменту: як управлінської системи та як спеціальної області управління підприємством. Стратегічний та оперативнотактичний фінансовий менеджмент. Інформаційна база управлінських рішень. Методологія прийняття управлінських фінансових рішень. Інструменти фінансового менеджменту. Поняття „ліверідж”. Зміст дії ліверіджу. Механізм дії операційного ліверіджу. Розрахунок планового прибутку з використанням цінового операційного ліверіджу. Натуральний операційний ліверідж. Значення використання механізму операційного ліверіджу для планування фінансового результату від продажу. Закономірності руху капіталу фірми. Роль запозиченого капіталу в діяльності фірми. Вартість капіталу. Середньозважена вартість капіталу. Структура капіталу. Оптимальна структура капіталу. Економічна рентабельність сукупного капіталу. Ціна позикових ресурсів. Розрахунок ефекту фінансового ліверіджу. Виробничофінансовий ліверідж.

Тема 14. Фінансова безпека держави

Місце фінансової безпеки в системі національної безпеки та її значення в сучасних умовах. Структура національної безпеки. Поняття фінансової безпеки. Ознаки стійкості фінансової системи. Рівень фінансової безпеки та його характеристики. Концепція фінансової безпеки та її складові. Мета фінансової безпеки. Принципи організації фінансової безпеки. Методи підтримування фінансової безпеки. Пріоритетні національні інтереси. Загрози фінансовій безпеці: внутрішні та зовнішні. Основні функції системи забезпечення фінансової безпеки. Організаційна структура системи підтримування. Система показників фінансової безпеки: бюджетний сектор, грошово-кредитний сектор, інвестиційна сфера, валютний ринок, зовнішньоторговельний оборот, фондовий ринок, страховий сектор.

Тема 15. Міжнародні фінанси

Сутність міжнародних фінансів як економічної категорії, сфери фінансової системи. Зміст світової фінансової системи. Суб'єкти та об'єкти міжнародних фінансів. Система грошових потоків на рівні міжнародних фінансових відносин. Призначення фінансового механізму міжнародних фінансів. Основні канали руху міжнародних фінансів. Міжнародні фінанси як інституційна категорія. Міжнародні організації та їх фінансові фонди. ООН та Європейський союз: основні функції та фінансовий механізм. Міжнародні фінансові інституції. Міжнародний валютний фонд: фінансова характеристика та основні напрямки фінансової діяльності. Група Світового банку: структура та характеристика фінансового механізму. Міжнародний фінансовий ринок: його об'єктивна основа та призначення. Складові міжнародного фінансового ринку.

Тема 16. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою.

Основні риси фінансових систем країн з розвинутою економікою. Критерії належності країн доіндустріально розвинутих. Система фінансів розвинутих країн. Бюджетні системи країн з розвинутою економікою. Пропорції перерозподілу через бюджет. Податкові надходження до бюджету. Види видатків державного бюджету. Роль місцевих бюджетів у виконанні державних завдань та розв'язанні регіональних проблем. Позабюджетні спеціальні фонди країн з розвинутою економікою. Основні види та функції позабюджетних фондів. Історія розвитку позабюджетних фондів. Особливості фінансових систем за критерієм місця і ролі банківських установ.

Тема 17. Фінанси Європейського Союзу

Етапи європейської інтеграції. Створення та основні можливості Європейського економічного співтовариства. Європейський інвестиційний банк: створення, основні завдання та напрямки діяльності. Ознаки зони вільної торгівлі. Сутність європейської інтеграції. Основні причини розвитку інтеграційних процесів. Основна мета та завдання Європейського союзу. Перспективи розвитку взаємовідносин України та ЄС. Значення для України європейської інтеграції.

Організаційна будова Європейського союзу, керівні органи та комітети. Податкова система Європейського союзу. Особливості фінансування Європейського союзу. Структура системи власних фінансових ресурсів Союзу. Основні напрямки податкової політики Європейського союзу. Зовнішньоекономічні завдання ЄС. Основні економічні критерії вступу до Європейського Союзу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Сутнісна природа фінансів, основи розвитку фінансової науки, фінансової політики та фінансового права												
Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	15	2	2			11	16					16
Тема 2. Генезис і еволюція фінансів	15	2	2			11	17		1			16
Тема 3. Фінансова політика і фінансове право	21	6	4			11	17	1				16
Разом за змістовим модулем 1	51	10	8			33	50	1	1			48
Змістовий модуль 2. Загальнодержавні фінанси												
Тема 4. Податки. Податкова система	22	6	4			12	19		1			18
Тема 5. Бюджет. Бюджетна система	22	6	4			12	21	1				20
Тема 6. Бюджетний дефіцит	18	4	2			12	18					18
Тема 7. Державний кредит	16	2	2			12	18					18
Тема 8. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання	20	4	4			12	22					22
Разом за змістовим модулем 2	98	22	16			60	98	1	1			96
Змістовий модуль 3. Характеристика ланок фінансової системи												
Тема 9. Страхування та страховий ринок	20	4	4			12	19		1			18
Тема 10. Фінанси суб'єктів господарювання	20	4	4			12	19	1				18
Тема 11. Фінанси домогосподарств	16	2	2			12	18					18
Тема 12. Фінансовий ринок	22	6	4			12	19	1				18
Разом за змістовим модулем 3	78	16	14			48	75	2	1			72
Змістовий модуль 4. Управління фінансами, фінансова безпека держави, розвиток світових фінансів												
Тема 13. Фінансовий менеджмент	17	4	2			11	16					16
Тема 14. Фінансова безпека держави	14	4	2			8	16					16
Тема 15. Міжнародні фінанси	16	4	2			10	22	1	1			20
Тема 16. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою.	12	2	2			8	13	1				12
Тема 17. Фінанси Європейського Союзу	14	2	2			10	10					10
Разом за змістовим модулем 4	73	16	10			47	77	2	1			74
Усього годин	300	64	48			188	300	6	4			290

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	2	
2	Тема 2. Генезис і еволюція фінансів	2	1
3	Тема 3. Фінансова політика і фінансове право	4	
4	Тема 4. Податки. Податкова система	4	1
5	Тема 5. Бюджет. Бюджетна система	4	1
6	Тема 6. Бюджетний дефіцит	2	
7	Тема 7. Державний кредит	2	
8	Тема 8. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання	4	
9	Тема 9. Страхування та страховий ринок	4	1
10	Тема 10. Фінанси суб'єктів господарювання	4	
11	Тема 11. Фінанси домогосподарств	2	
12	Тема 12. Фінансовий ринок	4	
13	Тема 13. Фінансовий менеджмент	2	
14	Тема 14. Фінансова безпека держави	2	
15	Тема 15. Міжнародні фінанси	2	1
16	Тема 16. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою. Фінанси Європейського Союзу	2	
17	Тема 17. Фінанси Європейського Союзу	2	
	Разом	48	4

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	11	16
2	Тема 2. Генезис і еволюція фінансів	11	16
3	Тема 3. Фінансова політика і фінансове право	11	16
4	Тема 4. Податки. Податкова система	12	18
5	Тема 5. Бюджет. Бюджетна система	12	20
6	Тема 6. Бюджетний дефіцит	12	18
7	Тема 7. Державний кредит	12	18
8	Тема 8. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання	12	22
9	Тема 9. Страхування та страховий ринок	12	18
10	Тема 10. Фінанси суб'єктів господарювання	12	18
11	Тема 11. Фінанси домогосподарств	12	18
12	Тема 12. Фінансовий ринок	12	18
13	Тема 13. Фінансовий менеджмент	11	16
14	Тема 14. Фінансова безпека держави	8	16
15	Тема 15. Міжнародні фінанси	10	20
16	Тема 16. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою	8	12
17	Тема 17. Фінанси Європейського Союзу	10	10
	Разом	188	290

9. Індивідуальні завдання

При вивченні дисципліни «Фінанси» здобувачам пропонується виконувати наступні індивідуальні завдання:

- розв'язування кейсів, ситуаційних завдань з теми;
- проведення аналітичного (критичного) огляду літературних джерел та наукових статей за тематикою дисципліни;
- виконання творчих завдань (складення кросворду, ребусу, фінансової гри тощо)

Теми індивідуальних завдань:

1. Фінанси і їх місце в системі суспільних відносин.
2. Функції фінансів як прояв їх сутності.
3. Розвиток фінансової науки в Україні.
4. Призначення та специфічні ознаки сфер і ланок фінансової системи.
5. Структура та принципи функціонування фінансової системи.
6. Роль фінансів в економічному та соціальному розвитку держави.
7. Організаційні основи функціонування фінансової системи.
8. Передумови виникнення фінансів як економічної категорії.
9. Чинники впливу на генезис фінансів..
10. Фінансові відносини на початкових етапах їх еволюційного розвитку.
11. Розвиток фінансів на сучасному етапі.
12. Історичні аспекти еволюції бюджетних відносин.
13. Історія розвитку оподаткування.
14. Становлення і розвиток державного кредиту.
15. Історичний розвиток фінансової системи України.
16. Сутність, види і значення фінансової політики.
17. Типи фінансової політики.
18. Система та джерела фінансового права.
19. Методи фінансово-правового регулювання.
20. Особливості сучасної фінансової політики в Україні.
21. Формування та реалізація бюджетної політики.
22. Шляхи активізації інвестиційної політики в Україні.
23. Грошово-кредитна політика держави.
24. Фінансове забезпечення як підсистема фінансового механізму.
25. Вплив фінансового регулювання на соціально-економічний розвиток держави.
26. Історія виникнення і розвитку податків.
27. Фіскальна та регулююча функції податків.
28. Законодавче та інформаційне забезпечення оподаткування.
29. Роль та місце непрямих податків у формуванні бюджету України.
30. Роль податків у розвитку підприємництва в Україні.
31. Стан та перспективи розвитку місцевого оподаткування в Україні.
32. Податкова політика держави та її роль у стимулюванні соціально-

економічного розвитку.

33. Податкова система України та проблеми її реформування.
34. Система контролю податкових органів за дотриманням податкового законодавства та шляхи її удосконалення.
35. Податкові важелі економічної безпеки держави.
36. Роль бюджету в економічному та соціальному розвитку держави.
37. Бюджетний контроль в Україні.
38. Роль податкових надходжень у формуванні державного бюджету.
39. Ефективність формування доходів місцевих бюджетів як основа фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів.
40. Управління видатками місцевих бюджетів в умовах становлення інноваційної економіки.
41. Формування та виконання місцевих бюджетів.
42. Шляхи удосконалення наповнення місцевих бюджетів.
43. Міжбюджетні трансферти як інструмент вирівнювання бюджетів в Україні.
44. Бюджетний процес: оцінка; проблеми та шляхи їх вирішення.
45. Стратегічні напрямки та тактичні заходи подолання бюджетного дефіциту.
46. Необхідність та історичний розвиток страхування.
47. Особливості розвитку майнового страхування.
48. Сучасний стан та перспективи розвитку особистого страхування.
49. Економічний зміст страхування відповідальності та його розвиток в умовах ринку.
50. Світовий досвід та вітчизняні особливості розвитку медичного страхування.
51. Сучасні тенденції розвитку страхового ринку України.
52. Нові страхові продукти, перспективи їх розвитку.
53. Перестраховування як інструмент забезпечення фінансової стійкості страховиків.
54. Розвиток страхування економічних ризиків.
55. Страхування та його значення в умовах глобалізації.
56. Роль та місце фінансового ринку у сучасній ринковій економіці.
57. Економічна та правова природа інструментів фінансового ринку.
58. Сучасний стан і перспективи розвитку кредитного ринку в Україні.
59. Сутність, структура та механізм функціонування ринку цінних паперів.
60. Особливості застосування векселів у господарському обороті.
61. Фондова біржа як організаційно оформлений ринок торгівлі цінними паперами.
62. Фінансова безпека фондового ринку та її основні інструменти.
63. Методи хеджування валютних ризиків на вітчизняному фінансовому ринку.
64. Державне регулювання фінансового ринку.
65. Формування основного капіталу підприємства.

66. Формування та функціонування оборотного капіталу підприємства.
67. Джерела формування доходів підприємства.
68. Формування та розподіл прибутку підприємства.
69. Фінансові ресурси підприємства.
70. Основи організації фінансів некомерційних підприємств.
71. Фінансове забезпечення розвитку охорони здоров'я.
72. Фінанси громадських об'єднань громадян.
73. Вплив світового економічного середовища на розвиток міжнародних фінансів.
74. Суб'єкти міжнародних фінансів та їх характеристика.
75. Джерела формування та механізм перерозподілу світових фінансових ресурсів.
76. Організаційні засади світового фінансового ринку.
77. Сучасний стан та перспективи розвитку євrorинку.
78. Світовий ринок облігацій.
79. Розвиток фінансів міжнародних організацій.
80. Характеристика найважливіших міжнародних фінансових центрів.
81. Формування та реалізація міжнародної фінансової політики.
82. Фінансові інституції групи Світового банку.
83. Стратегія і тактика фінансового менеджменту.
84. Стимулювання реалізації управлінських рішень у сфері фінансового менеджменту.
85. Контроль за реалізацією прийнятих управлінських рішень у сфері фінансової діяльності підприємства.
86. Формування ефективних інформаційних систем фінансового менеджменту.
87. Організаційні структури, що забезпечують прийняття та реалізацію управлінських рішень у сфері фінансового менеджменту.

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни «Фінанси» застосовуються наступні методи:

- словесні (лекції, бесіди);
- наочні, під час лекцій (інформаційних, аналітичних, проблемних) та практичних занять, в тому числі з використанням мультимедійного забезпечення;
- практичні, під час виконання практичних робіт, задач, вправ;
- інтерактивні методи навчання під час проведення опитування, аналізу практичних ситуацій, дискусії, мозкового штурму, ділових ігор, розгляду кейс-стаді;
- інноваційні, зокрема проєктно-дослідницький метод; інтегровані методи. Застосовуються наступні інформаційно-комунікаційні технології та діджитал-інструменти: цифрові інструменти Google, програмні продукти від

Microsoft, програмне забезпечення для проведення різних видів робіт: Kahoot, Mentimeter, Crello, Trello, Canva, M.E.doc.;

- методи дистанційного навчання за допомогою платформ: Moodle та Zoom.

9. Критерії та засоби оцінювання

Види контролю: поточний, підсумковий.

Форма підсумкового контролю: залік, екзамен.

Для заліку

Протягом семестру здобувач може отримати максимум 100 балів, в тому числі за перший рубіжний контроль – 50 балів, за другий рубіжний контроль – 50 балів.

По поточному контролю здобувач має можливість отримати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, участі в лекційних дискусіях, тестування, підготовки доповіді-презентації та індивідуальних завдань.

Здобувач має можливість отримати додаткові заохочувальні бали за: виступ з доповіддю на секційному засіданні науково-практичної конференції, публікацію статей, тез за тематикою дисципліни, участь в олімпіадах за спеціальністю, участь у конкурсі студентських наукових робіт, участь у наукових гуртках, участь в грантових проєктах за напрямом дисципліни, публікаційну активність на офіційних сторінках кафедри за тематикою дисципліни та за проходження сертифікатних програм, майстер-класів, семінарів, тренінгів.

Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти протягом семестру, та кількість балів за виконання підсумкової залікової роботи додається і разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та дворівневою шкалою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

Результати навчання, набуті шляхом неформальної, інформальної освіти зараховуються відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Центральнотехнічному національному технічному університеті.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, тестовий контроль.

Для екзамену

Оцінку підсумкового семестрового контролю у формі екзамену становить сума балів за результатами поточного контролю, рубіжних контролів та балів, набраних здобувачем вищої освіти при складанні семестрового екзамену.

По поточному контролю здобувач має можливість отримати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, розв'язання розрахункових практичних завдань, тестування, підготовки доповіді-презентації та

індивідуальних завдань.

Здобувач має можливість отримати додаткові заохочувальні бали за: виступ з доповіддю на секційному засіданні науково-практичної конференції, публікацію статей, тез за тематикою дисципліни, участь в олімпіадах за спеціальністю, участь у конкурсі студентських наукових робіт, участь у наукових гуртках, участь в грантових проектах за напрямом дисципліни, публікаційну активність на офіційних сторінках кафедри за тематикою дисципліни та за проходження сертифікатних програм, майстер-класів, семінарів, тренінгів.

Протягом семестру здобувач може отримати максимум 60 балів, в тому числі за перший рубіжний контроль – 30 балів, за другий рубіжний контроль – 30 балів, 40 балів виносяться на іспит. Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти на екзамені, додається до результатів рубіжних контролів, що разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та переводиться в оцінку за шкалою ЄКТС і національною шкалою («Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно»).

Результати навчання, набуті шляхом неформальної, інформальної освіти зараховуються відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Центральнотехнічному національному технічному університеті.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, тестовий контроль.

Шкала оцінювання: ЄКТС, національна та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка	
		За національною системою (екзамен)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ - вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	82-89
C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок		74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО - непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	64-73
E	ДОСТАТНЬО - виконання задовольняє мінімальні критерії		60-63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО - потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО - необхідна серйозна подальша робота		1-34

10. Рекомендовані джерела інформації:

Основні:

1. Бюджетний кодекс України URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. Фінанси: навчальний посібник. Одеса, 2018. 262 с.
3. Журавльова Т.О. Фінанси: навчальний посібник / Т.О. Журавльова, Є.М. Ганевич, Т.С. Здорікова. К.: «Освіта України», 2014. 716 с.
4. Кудряшов В.П. Фінанси: навч. посіб. Херсон: Олді-плюс, 2021. 352 с
5. Стойко О.Я., Дема Д.І. Фінанси: підручн. / О.Я. Стойко, Д.І. Дема; за ред. О.Я. Стойка. К.: Алерта, 2017. 406 с.
6. Фінанси: навчальний посібник / І. В. Журавльова, О. В. Гаврильченко, О. П. Полтініна та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора І. В. Журавльової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 330 с.
7. Фінанси. Підручник / І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій, та ін.; за ред. д.е.н., проф. І.О. Лютого. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 720 с. Фінанси: навч. посіб. для здобувачів вищих навчальних закладів / М.П. Волохова, Ж.Б. Гарбар, Т.О. Журавльова, В.В. Коваль, В.М. Лисюк, Н.Л. Шлафман. – Одеса: Фенікс, 2014. – 226 с.
8. Чуйко Н. Г., Владимиров К. М. Місцеві фінанси: навч. посіб. Херсон: Олді-плюс, 2021. 352 с

Додаткові:

1. Податкова система України: Підручник / В.М. Федосов, В.М. Опарін, Г.О. П'ятаченко та ін.; За ред. В. М. Федосова. – К.: Либідь, 2014. – 467 с.
2. Баранник Л. Б., Піскова Ж. В. Державна податкова політика в Україні в контексті нової парадигми розвитку. *Стратегія розвитку України*. 2016. №1. 36– 42.
3. Богдан Т. Бюджетно-боргова політика поглиблення спаду. *Дзеркало тижня*. 2016. Вип. №14. URL: https://dt.ua/macrolevel/byudzhethno-borgova-politikapogliblennya-spadu_.html
4. Боргова стійкість як стратегічний напрям підвищення рівня фінансової безпеки К.: НІСД, 2016. 50 с. .URL: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/borg-1fd6c.pdf>
5. Варналій З. Податкова система України: інституціональнофункціональна структура та шляхи модернізації. Економічний дискурс. *Міжнародний науковий журнал*. 2018. Вип.2. С.15-24.
6. Варналій З. Фінансові інститути підтримки конкурентоспроможності економіки України. *Національна безпека і оборона*. 2016. №1-2. (159-160). URL: http://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD159-160_2016_ukr.pdf
7. Варналій З. Фіскальна політика та її вплив на розвиток малого і середнього бізнесу в Україні. *Науковий вісник ОНЕУ*. 2018. № 5(257). С. 28–51.
8. Васютинська Л. А. Система видатків бюджету в умовах розвитку програмно-цільового управління: монографія. Одеса: Друк-Південь, 2014. 192

с.

9. Висновки до звіту Уряду за 2018 р.: деякі питання соціальної політики / Іващенко А.; за заг. ред.. В. Мазярчука. URL: [https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2019/03/2019-03-](https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2019/03/2019-03-14.vysnovky_zvit_urjadu_socialka_md.pdf)

14.vysnovky_zvit_urjadu_socialka_md.pdf

10. Гасанов С. С., Кудряшов В. П. Обмеження дефіциту бюджету в умовах фіскальних ризиків. *Наукові праці НДФІ*. 2015. № 3 (72). С.5–14.

11. Городецька Т. Е., Сендецький О. С. Автоматичні механізми сучасної фіскальної політики України. *Young Scientist*. 2017. №3(43). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3/142.pdf>

12. Десятнюк О. М., Гузела І. А. Проблеми і напрямки модернізації податкового регулювання в Україні. *Світ фінансів*. 2018. Вип.3. С. 58–66.

13. Десятнюк О. М., Дмитрів В. І. Стабільність оподаткування та її вплив на економічний розвиток держави. *Світ фінансів*. 2016. Вип.2. С. 18–28.

14. Замасло О. Т. Податкова система України: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 420 с.

15. Зверяков М. І. Теоретична парадигма сталого розвитку та українські реалії. *Економіка України*. 2018. №10. С. 10–31.

16. Коноваленко Д. Фіскальна консолідація та її вплив на економіку України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2017. № 3 (11). URL:<http://ppeu.stu.cn.ua/tmppdf/405.pdf>

17. Копич Р. І. Фіскальна політика країн центральної та східної Європи в євроінтеграційному процесі : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.02. Київ. 2017. 21 с.

18. Кравчук І. С. Стабільність ринку обігових фінансових інструментів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.00.08. Тернопіль. 2018. 43 с.

19. Лекарь С. Доктринальний аналіз фіскальної ілюзії. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 4. С. 110–115.

20. Лук'яненко І. Г., Фарина О. І. Макрофінансова стабільність : моделі та методи оцінки. Київ: НаУКМА, 2016. 185 с. URL: <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/10878>

21. Мазаракі А., Волосович С. Домінанти інституційної модернізації фінансової системи України. *Вісник КНТЕУ*. 2016. № 1. С.5-23.

22. Міщенко В. І., Холодилова А. О. Інституційні засади макропруденційного регулювання і нагляду за фінансовим сектором. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. №2(18). С. 95–100.

23. Полчанов А. Ю. Фінансовий потенціал як основа фінансової політики держави в умовах постконфліктного відновлення. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Випуск 4 (10). С. 129–133.

24. Проблеми і перспективи розвитку фінансової системи України : монографія / І. О. Школьник, Т. А. Васильєва, С. В. Леонов та ін. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. І. О. Школьник, д-ра екон. наук, проф. І. І. Рекуненка. Суми : Сумський державний університет, 2017. 343 с.

25. Слатвінська М. О. Податкові пільги як інструмент реалізації фіскальної політики. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2017. № 12 (74). С. 77–82.

26. Хомутенко А. В. Сучасна парадигма управління державними фінансами України : монографія. К.: ФОП Гуляєва В.М., 2019. 384 с.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

2. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

2. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] / Закон України № 2121- III від 07.12.2000 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>

3. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

4. Про інститути спільного інвестування : Закон України від 05 липн. 2012 р. № 5080-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>.

5. Про кредитні спілки: Закон України від 20 груд. 2001 р. № 2908-III. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14#Text>.

6. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09 лип. 2003 р. № 1057-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=5&nreg=1057-15>.

3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#n584>

4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Інформаційні ресурси (офіційні сайти):

1. Національна бібліотека імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

3. Кабінет міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

4. Міністерство фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua>

5. Державна служба фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua>

6. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua>

7. Верховна рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua>